

düşünceye ilham
değişime yön

enstitü
sosyal

■■ Verinin Dili

Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması

2024

Genel Yayın Yönetmeni

Sefer Soydar

Editör

Amine Ertürk

Hazırlayanlar

Fatma Betül Ercan

Zeynep Keskin

Grafik Tasarım

Muhammed Seleş

Kaynak

TÜİK

Yönetim Yeri

Burhaniye Mah. Hacı Reşit Paşa Sok. No:18

Üsküdar/İstanbul

İletişim

0216 422 00 22

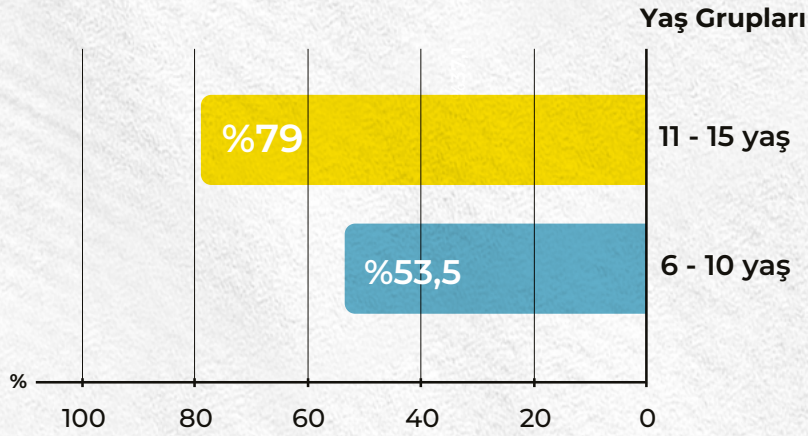
www.enstitusosyal.org

info@enstitusosyal.org

Dünyadan Araştırma Gündemi, eğitim ve toplum bilimleri alanlarında akademik seçki sunan ücretsiz bir yayındır.

Sosyal medya kullanan çocukların oranı 2024 yılında **%66,1** oldu.

Tablo 1: Yaş Gruplarına Göre Sosyal Medya Kullanım Oranları

Yaş gruplarına göre sosyal medya kullanımı incelendiğinde; bu oran 6-10 yaş grubunda %53,5, 11-15 yaş grubunda ise %79,0 oldu.

Sosyal medya kullanan çocukların **%97,9'u düzenli olarak sosyal medyayı kullandı**. Düzenli sosyal medya kullanan çocuklardan sosyal medya platformlarında yaklaşık iki saat ve daha fazla süre geçirenlerin oranı; **hafta içi %37,1, hafta sonu %49,5** olarak gözlemlendi.

Sosyal medyada yaklaşık iki saat ve daha fazla zaman geçiren 11-15 yaş grubundaki çocukların oranınının 6-10 yaş grubundaki çocuklardan yaklaşık 20 puan daha fazla olduğu görüldü.

Birçok sosyal medya platformu 13 yaş üzeri için tasarlanmış olsa da çocukların üçte ikisi sosyal medya kullanıyor. Altı yaşından itibaren çocukların yarısı özellikle haftasonu günde en az iki saatini sosyal medyada geçiriyor. Peki bu ne demek? Dijital yerliler olan çocuklar için online platformlar hayatın bir parçası. Dijital göçmenler için arkadaşlarıyla geçirdikleri vakit başka, internette geçirdikleri vakit başkayken, çocuklar, yani yerliler, için internet kimi zaman sosyalleşebilecekleri park veya kafe işlevi de görüyor. Yaşın ilerlemesiyle artan sosyal medya kullanımı da çocukların hayata daha fazla dâhil olduğunun bir göstergesi olabilir. Burada unutulmaması gereken, çocukları önceki nesillerin çocukluğunu yaşamaya zorlamak yerine kendi dünyaları içerisinde kontrollü ve doğru sınırlarla var olmalarına izin vermek gerektiğidir. Gerçek hayattaki varlıklarını değerli kılmak, sosyal duygusal ihtiyaçlarını mümkün olduğunca aile içerisinde karşılamak onları internetin zararlarına karşı daha dayanıklı kılar. İnternet ortamından duygusal bir fayda görme ihtiyacı olmayan çocuklar kötü niyetli manipulatif girişimlere de daha kapalı olacağı için interneti ne kadar süre kullandıkları esas problem olmaktan çıkabilir. İnternet ortamının çocuklar için daha güvenli hâle gelebilmesi için platformların düzenli olarak denetlenmesi ve ailelerin güvenli internet kullanımı açısından bilinçlendirilmesine yönelik politikalar izlenmelidir.

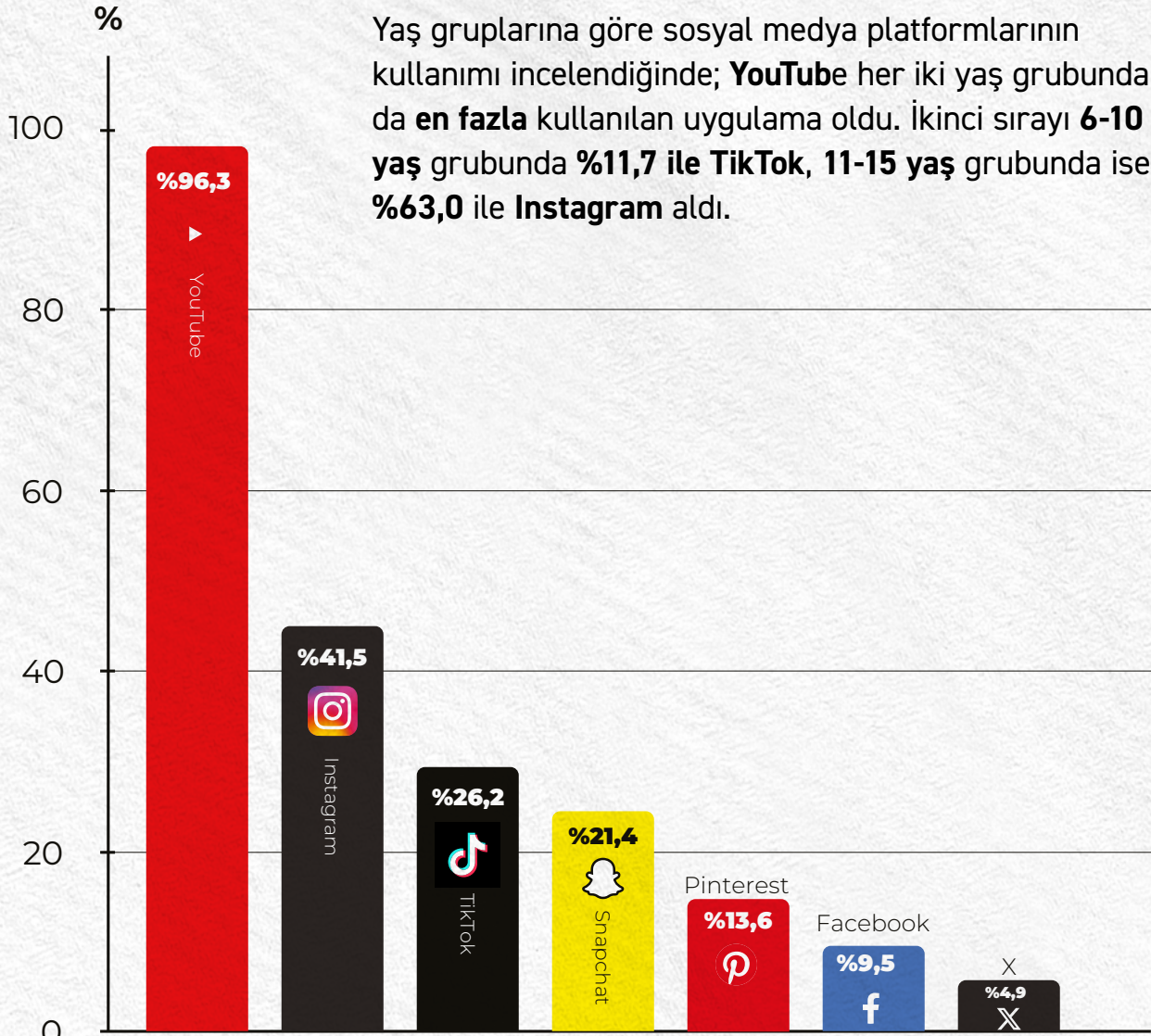
¹ Dijital Çağda Ailenin Dönüşümü: Yeni Nesil Bağlar ve Dinamikler, 2024

2

Çocukların %96,3'ü YouTube kullandı.

Çocukların en fazla kullandıkları sosyal medya platformu, %96,3 ile **YouTube** oldu. Bunu sırasıyla, %41,5 ile **Instagram**, %26,2 ile **TikTok**, %21,4 ile **Snapchat**, %13,6 ile **Pinterest**, %9,5 ile **Facebook** ve %4,9 ile **X** izledi.

Yaş gruplarına göre sosyal medya platformlarının kullanımı incelendiğinde; **YouTube** her iki yaş grubunda da **en fazla** kullanılan uygulama oldu. İkinci sırayı **6-10 yaş** grubunda %11,7 ile **TikTok**, **11-15 yaş** grubunda ise %63,0 ile **Instagram** aldı.

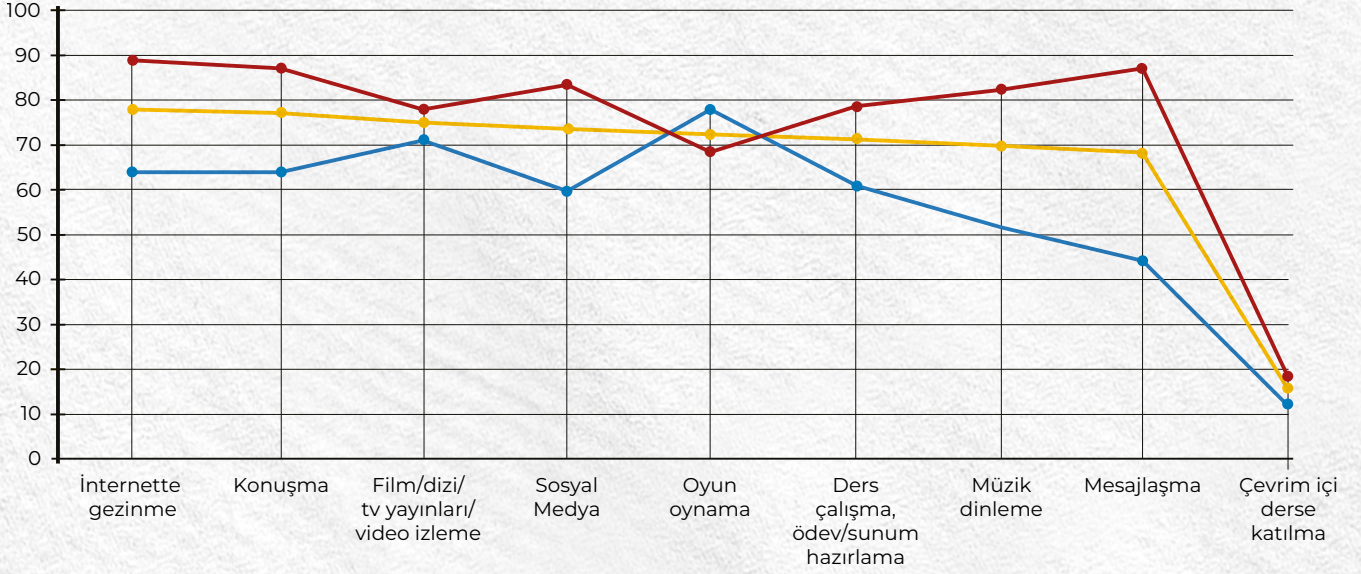

Tablo 2. Çocuklarda, sosyal medya platformları kullanım oranları

YouTube (%96,3), Instagram (%41,5) ve TikTok (%26,2), çocukların sosyal medya kullanımında öncelikli olarak dikkat edilmesi gereken üç platform olarak karşımıza çıkıyor. Bu platformlar arasında büyük bir farkla en fazla kullanılan YouTube. Kimi zaman bilgi alma, kimi zaman da günlük TV izleme veya eğlence platformu olarak kullanılabilirdiği için diğer sosyal medya platformlarından farklı bir konumda. Farklı işlevleri sebebiyle kullanımının sınırlandırılması da oldukça zor görünüyor. Çocukların sağlıklı kullanımı için oluşturulmuş içerik kısıtlamaları olsa da kısıtlama kriterleri çoğu zaman yeterli değil. Sosyal etkileşim, mesajlaşma, video izleme, paylaşım yapma gibi farklı özellikleriyle önce çıkan bu platformlar kimi zaman çocukların duygu durumunu ve davranışlarını bozucu etki gösterebiliyor. Çocukların ve ailelerin bu platformların kullanımıyla ilgili bilinçlendirilmesi ve tüketilen içeriklerin ailelerin kontrolü altında olması önem taşıyor.

3 Cep telefonu/akıllı telefon en fazla internette gezinme amacı ile kullanıldı.

Düzenli cep telefonu/akıllı telefon kullandığını beyan eden çocukların oranı %98,2 oldu. Çocukların cep telefonu/akıllı telefon kullanım amaçları incelendiğinde en büyük pay %77,9 ile internette gezinme oldu. Ardından %77,3 ile görüntülü veya görüntüsüz konuşma, %75,0 ile film, dizi, TV yayınları veya video izleme ve %73,6 ile sosyal medya kullanımı geldi.

Tablo 3. Düzenli cep telefonu/akıllı telefon kullanan çocukların yaş grubuna göre kullanım amaçları (%), 2024

Düzenli cep telefonu kullanan 6-15 yaş arası çocukların oranı %98,2. Sadece kendine ait akıllı telefonu olan çocuk oranı ise %43,9. Çocuklarda akıllı telefon kullanımının zihinsel sağlığı kötü etkilediği biliniyor.² Bununla birlikte neredeyse bütün çocuklar düzenli olarak akıllı telefon kullanıyor. Diğer bilişim teknolojilerinden farklı olarak sadece bireysel kullanım için üretilen bu cihazlar, kullanılırken içeriğine dikkat edilmesi gerekenler arasında en önemlilerinden biri olarak karşımıza çıkıyor. Tüm sosyal medya platformlarına ve her türlü internet içeriğine açık oldukları için gerektiği takdirde çocuk modunda kullanımına izin verilmesi ve kontrolsüz olarak kullanılmaması önem arz ediyor.

² Sohn, Sei Yon, et al. "Prevalence of problematic smartphone usage and associated mental health outcomes amongst children and young people: a systematic review, meta-analysis and GRADE of the evidence." BMC psychiatry 19 (2019): 1-10.